

Sàhara Occidental, història d'una traïció

Fa ara 30 anys, els primers dies de setembre del 1990, un grup de representants de la República Sahrauí Democràtica visitaven Menorca, convidats pel Parlament de les Illes Balears i pel Consell Insular. Tornaven així la visita que, el 1987, alguns ciutadans de les Illes Balears van fer, acompanyats d'un petit grup de diputats i consellers, als campaments de refugiats que el poble sahrauí manté a la zona de Tinduf, al sud-oest d'Algèria. Era el començament d'una relació d'amistat entre els pobles de Menorca i el Sàhara Occidental, que s'ha mantingut al llarg dels darrers trenta anys, amb episodis notables de cooperació ciutadana i de suport institucional que han fet que Menorca arribés a ser un referent entre els refugiats sahrauís i que el problema del Sàhara fos especialment visible en el món de la cooperació i la solidaritat a Menorca.

Una relació que possiblement va tenir el seu punt àlgid en les dues visites oficials a la nostra illa del llavors president sahrauí, Mohamed Abdelaziz, els anys 1991 i 1998, i en les festes solidàries en motiu de les rebudes de desenes d'infants sahrauís dins el programa de Vacances en Pau que organitzava una Associació d'amistat molt activa i dinàmica, especialment els anys 90 i 2000.

Encara impressiona poder contemplar com alguns d'aquells fillets del desert, acollits de manera temporal els mesos d'estiu d'aquells anys, majoritàriament al poble de Ferreries, han pogut tornar, aquests darrers anys, a Menorca, amb la seva parella i fills, amb l'objectiu únic d'abraçar emocionats els que van ser els seus pares i germans d'acollida per un estiu, i recordar així unes setmanes de convivència que van deixar petjada en els seus cors..., els cors de les dues parts, l'acollida i l'acollidora.

Idò, un dels que visitaven l'illa aquell setembre del 1990, en representació oficial, era un xeic, un notable de gran prestigi, de nom Zrug Larosi Yumani, al que s'atribueix una frase memorable, **"jo he escollit lluitar, viure i morir amb el meu poble"**, quan el rei Hassan II del Marroc li va oferir tornar de l'exili i poder ostentar un alt càrrec a la zona del Sàhara ocupada pel Marroc. I així va ser, va morir en l'enyorança de la seva terra, de la seva mar, en la duresa d'un llarg exili al desert de la hamada, on res hi creix, on res hi pot viure.

Zrug, que es va tenir que sotmetre a una operació quirúrgica a Menorca, gràcies a la solidària col·laboració del món de la sanitat de l'illa, va passar aquí unes setmanes de convalescència, en les que vam tenir ocasió de teixir una intensa relació d'amistat que va durar fins a la seva mort però que continua encara ben viva en la persona dels seus fills, i que va fer possible, entre altres coses, que una de les seves nétes acabés vivint onze anys a ca nostra, convertida en una vertadera filla que ens ha omplert de felicitat, en el regal més meravellós de la nostra vida.

Zrug ens va regalar un dia, en una visita a la seva haima al desert, el seu passaport espanyol, un passaport del que, deia, se sentia orgullós, però que, reconeixia amb decebedora sorpresa, no l'hi servia per res, i aquest fet l'obligava a viatjar amb passaport algerià, país que va acollir els prop de 200.000 sahrauís que, el 1975, van fugir de l'assetjament de l'exèrcit del Marroc, que els perseguia i atacava amb napalm en la seva fugida cercant un territori segur on refugiar-

se.

Totes les promeses que el Govern de Franco havia fet als sahrauís, en un intent de convèncer-los a renunciar a la independència, fins el punt de crear la fictícia 53a província espanyola del Sàhara, es demostraven una pura mentida, una enganyifa a tot un poble. Conservo aquell passaport, que identificava Zrug com a ciutadà d'una Espanya que el va seguir enganyant, a ell i al seu poble, fins avui mateix, en el que podríem qualificar com la història d'una traïció constant.

I els va seguir enganyant quan el llavors príncep d'Espanya, Juan Carlos de Borbó, els va prometre protecció davant l'anunciada invasió marroquí, el 1975, per entregar-los després als invasors, fermats de peus i mans.

Els va enganyar Felipe González quan, el 1977, es va comprometre a "acompanyar el poble sahrauí en la seva lluita per l'autodeterminació", i els va traïr tan bon punt va arribar al poder.

Els va enganar Rodríguez Zapatero quan va afirmar que Moratinos, el seu ministre d'Exteriors, solucionaria el problema del Sàhara en sis mesos, i poc després no va tenir cap empatx en rendir pleitesia al rei-dictador del Marroc.

I els han seguit enganyant quan, des del Govern, han fet veure que Espanya ja no té cap compromís amb el Sàhara quan, segons el dret internacional -i així ho va reconèixer el 2014 en una sentència històrica el jutge de l'Audiència Nacional, Grande Marlaska-, continua sent l'administradora de iure d'un territori pendent de descolonitzar, segons el defineix l'ONU. Cap conseqüència ha tingut la sentència, en les polítiques espanyoles en relació al Marroc i la seva il·legal ocupació de l'ex província espanyola.

I els ha continuat enganyant i traint quan es legisla de manera que, en sentència de fa poques setmanes, el Tribunal Suprem estableix que, a efectes d'aconseguir la nacionalitat espanyola, de cap manera es pot considerar que haver nascut al Sàhara Espanyol impliqués tenir-ne la nacionalitat.

I els ha traït quan, en aplicació d'una norma que els hauria d'avergonyir, els funcionaris espanyols que tramiten qualsevol petició d'un sahrauí, fill o nét dels sahrauís que encara conserven el seu passaport o DNI espanyols, els exigeixen un certificat de naixement que sols pot tenir la certificació de les autoritats locals dels campaments de refugiats, i immediatament reben la resposta de que Espanya no reconeix l'autoritat que ha emès aquell document, l'únic possible, condemnant-los a la terrible condició d'apàtrides.

Zrug, que se sentia orgullós del seu passaport, s'indignaria, ho sé ben cert, de les múltiples traïcions que avui encara pateix el seu poble, i concretament els seus descendents, per part del Govern d'Espanya, que s'estima més mantenir el cap sota l'ala que encarar de manera valenta la història de tanta traïció i compensar el poble de la que va ser la 53a província espanyola del Sàhara apostant per defensar els seus drets de manera activa en el concert de les nacions, i concretament a l'ONU.